

Näyttö raiskausrikoksissa seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen jälkeen

Ilona Linna

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Näyttö raiskausrikoksissa seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen jälkeen

Ilona Linna
Oikeustradenomi
Opinnäytetyö
11, 2024

Ilona Linna

Näyttö raiskausrikoksissa seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen jälkeen

Vuosi

2024

Sivumäärä

32

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen vaikutuksia syyttäjän esittämään näyttöön ja sen arviointiin aikuisiin kohdistuvissa raiskausrikoksissa. Uudistuksen myötä sukupuoliyhteys on raiskaus, mikäli siihen ei ole ollut suostumusta. Opinnäytetyö on hyödyksi etenkin syyttäjälaitokselle ja syyttäjille, joiden tehtävä on esittää asian näyttö, mutta myös kaikille viranomaistahoille rikosprosessin eri vaiheissa.

Metodina on käytetty lainoppia. Työssä perehdyttiin voimassa olevaan lakiin koskien rikoslain 20:1. Tietoperustana on käytetty lainvalmisteluasiakirjoja, oikeusministeriön kokoamia asiantuntijalausuntoja, oikeuskäytäntöä sekä oikeuskirjallisuutta.

Näytön keskiössä on asianomistajan kertomus. Asianomistajan kertomus ei kuitenkaan yksistään riitä tuomitsemiskynnyksen ylittymiseen vaan tarvitaan myös muuta syytettä tukevaa näyttöä. Näytön arvioinnissa tuomioistuin arvioi kuinka luotettavana asianomistajan kertomusta voidaan pitää ja kuinka hyvin muu näyttö tukee tätä kertomusta. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös muut vaihtoehtoiset tapahtumankulut, kuten mahdollinen vastaajan antama selitys tapahtuneelle.

Seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksessa suostumusta ei ole haluttu määrittää tarkkaan ja tämä tuo näytöllisiä ongelmia. Lisäksi tietyissä tilanteissa asianomistajan asema on uudistuksesta huolimatta jäänyt heikoksi ja suostumuksen puutetta on etenkin näissä tilanteissa vaikea todistaa. Uudistus muutti esitettävää näyttöä, mutta ei juurikaan poistanut näytöllisiä ongelmia, joita jo vanha lainsäädäntö kohtasi. Näytöllisille ongelmille ratkaisu voisi olla suostumuksen jonkinasteinen määrittäminen, jolla voitaisiin poistaa liiallisia tulkinnanvaraisuuksia ja näin yhdenmukaistaa oikeuskäytäntöä.

Asiasanat: raiskaus, vapaaehtoisuus, tahallisuus, sukupuoliyhteys, näyttö

Ilona Linna

Evidence in rape crimes after the comprehensive reform of the sexual crime law

Year

2024

Pages

32

The aim of this thesis was to find out how the comprehensive reform of the sexual crime law affected the evidences prosecutors must produce in court regarding rape crimes when both parties are adults. After the reform sexual intercourse is considered rape if there is no consent. This thesis is useful to the district attorneys office but also to all authorities working in different stages of the criminal process.

This thesis is a legal thesis and studies current law regarding criminal law chapter 20 section 1 which criminalizes rape. Theoretical framework consisted of legal preparation document, expert statements gathered by the Ministry of Justice, case law and legal literature.

The most important evidence is what the plaintiff has told about what happened. However the plaintiff's statement in its self is not enough and there needs to be other evidences that support the plaintiff's statement. When reviewing the evidences, the court reviews how trustworthy the plaintiff's statement is in the light of all the other presented evidences. The court must also consider other possible explanations, for instance what the defendant has told about the case.

In the comprehensive reform of the sexual crime law, the concept regarding consent is not specifically defined and this causes problems when it comes to the evidence. Also in certain cases this still leaves the plaintiff in vulnerable state and the absence of consent is hard to prove. The reform changed the evidence the attorney needs to present but did not remove the evidential problems that even the previous legislation already faced. Answer to these evidential problems, could be that the term consent is defined in some degree.

Keywords: rape, consent, intent, sexual intercourse, evidence

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tutkimusmenetelmä ja tavoitteet	8
3	Keskeiset käsitteet	9
3.1	Vapaaehtoisuus, suostumus ja niiden puuttuminen	9
3.2	Tahallisuus	11
3.3	Sukupuoliyhteys	13
4	Todistelu ja näyttö.....	13
4.1	Asianomistajan kertomus	14
4.2	Vastaajan kertomus.....	17
4.3	Muu näyttö	18
4.4	Tuomioistuimen roolista näytön vastaanottajana	19
5	Näytön arviointi	19
5.1	Vaihtoehtoiset selitysmallit.....	21
5.2	Korkeimman oikeuden ennakkopäätökset tukena näytön arvioinnissa	22
5.2.1	KKO 2013:96.....	22
5.2.2	KKO 2022:50.....	24
6	Uudistuksen ongelmat ja kehityskohteet	25
6.1	Esiin tuodut ongelmat	25
6.2	Jatkokehitys	27
7	Vertailua muiden maiden seksuaalirikoslakeihin	28
8	Johtopäätökset ja pohdintaa	29
	Lähteet.....	33

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee seksuaalirikoslain kokonaisuudistusta ja sen vaikutusta syyttäjän esittämään näyttöön aikuisiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Seksuaalirikoslain kokonaisuudistus astui voimaan 1.1.2023, jonka yhteydessä rikoslain 20 luvun 1 pykälä, joka kriminalisoi raiskauksen, muuttui. Nykyisellään sukupuoliyhteys on raiskaus, mikäli henkilö ei osallistu siihen vapaaehtoisesti. Sukupuoliyhteyttä ei ole pidettävä vapaaehtoisena, mikäli henkilö ei ole käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti. Rikoslain 20:1 mukaan myös passiivisuus katsotaan vapaaehtoisuuden puuttumiseksi. Ennen seksuaalirikoslain kokonaisuudistusta sukupuoliyhteys on raiskaus, mikäli tekoon on pakotettu käyttämällä väkivaltaa tai väkivallan uhalla. Tavoitteena uudistuksella oli parantaa yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja jokaisen henkilökohtaista koskemattomuutta.¹

Opinnäytetyö ottaa tarkasteluun uudistuksen vaikutukset syyttäjän esittämään näyttöön ja sen arviointiin. Suostumus on käsitteenä laaja ja herättää kysymyksen, miten sen puuttuminen voidaan osoittaa ja millainen näyttö tarvitaan, että asiassa ei jää varteen otettava epäilyä. Koska seksuaalinen kanssakäyminen tapahtuu usein kahden ihmisen välillä yksityisesti, on mielenkiintoista selvittää mitä on ovat ne syyttäjän esittämät todisteet, joista näyttö koostuu.

Uudistus vaikuttaa useisiin eri viranomaisiin, kuten esitutkintaviranomaisiin, syyttäjälaitokseen sekä tuomioistuimiin. Uudistuksen vaikutukset esitettävään näyttöön vaikuttavat eniten syyttäjälaitokseen ja syyttäjiin, joiden tehtävänä on näyttää, että rikos on tapahtunut.² Opinnäytetyön tuoma tieto on kuitenkin myös hyödyllistä esitutkintaviranomaisille, jotka kokoavat syyttäjälle esitutkintamateriaalin ja laativat sen pohjalta esitutkintapöytäkirjan. Tämän vuoksi myös esitutkintaviranomaisten on tärkeä ymmärtää näytöllisiä vaatimuksia oikeudenkäynnissä, jotta nämä osaavat selvittää parhaansa mukaan asiaan oleellisesti vaikuttavat seikat.³ Tuomioistuimen tehtävä on arvioida asiassa esitetty näyttö.⁴ Näin ollen tämä opinnäytetyö palvelee myös tuomioistuinta.

---

¹ HE 13/2022 vp, 52.

² Tapanila 2023, 217.

³ Opinnäytetyön kirjoittaja työskentelee itse Helsingin poliisilaitoksessa rikostutkintayksikössä esitutkinnan parissa.

⁴ Tapanila 2023, 217.

2 Tutkimusmenetelmä ja tavoitteet

Kyseessä on lainopillinen opinnäytetyö. Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on lainoppi eli oikeusdogmatiikka. Työssä perehdytään voimassa olevaan oikeuteen ja oikeuskäytäntöön koskien raiskausrikoksia. Oikeudella tarkoitetaan voimassa olevaa eli pätevää ja velvoittavaa oikeutta. Tutkimuskohteena on ”normien maailma eli pitämisen maailma” eli voimassa olevien oikeusnormien sisältö. Tässä opinnäytetyössä tulkitaan eli tehdään väitteitä oikeusnormien sisällöstä koskien rikoslain 20:1. Oikeusnormilla tarkoitetaan lakipykälää, tuomioistuinten ratkaisuja ja niiden perusteella tehtyjä tulkintoja niiden merkityssisällöstä.⁵ Tavoitteena on vastata siihen, miten uudistus on vaikuttanut raiskausrikoksissa esitettävään näyttöön eli millainen näyttö syyttäjän on esitettävä, jotta asian katsotaan olevan näytetty. Opinnäytetyö kokoo ne seikat, jotka ovat oleellisia raiskausrikoksessa esitettävään näytön kannalta sekä avaa, miten näitä seikkoja arvioidaan ja tuodaan tätä kautta esiin näiden seikkojen näyttöarvo.

Edellä mainitun tiedon valossa voidaan arvioida lopuksi, miten hyvin uudistus on onnistunut ja onko vielä asioita, joita olisi syytä kehittää ja parantaa tai, joita ei ole uudistuksessa otettu tarpeeksi hyvin huomioon. Onko uudistus tuonut mukanaan uusia näytöllisiä haasteita vai kenties poistanut niitä.

Tavoitteena on, että tämän opinnäytetyö avaa seksuaalirikoslain kokonaisuudistusta näytöllisten seikkojen kannalta katsottuna ja näin hyödyttäisi syyttäjälaitosta heidän ollessa uuden ison muutoksen äärellä, mutta toisi näkökulmia myös muille viranomaisille rikosprosessin eri vaiheissa.

Tämän opinnäytetyön tarkastelun ulkopuolelle jäävät lapsiin kohdistuneet raiskausrikokset, sillä niiden osalta tunnusmerkistö eroaa aikuisiin kohdistuvien raiskausrikosten tunnusmerkistöstä. Kun puhutaan lapseen kohdistuneesta raiskausrikoksesta, tarkoitetaan tilannetta, jossa asianomistaja on alle 16-vuotias. Tunnusmerkistön kannalta merkittävää on tapahtunut sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan henkilön kanssa. Sillä ei ole merkitystä, vaikka asianomistaja olisi ollut aloitteellisempi osapuoli. Mikäli tekijä on nuori, arvioidaan, kuitenkin tuleeko asiassa soveltaa lievempää tunnusmerkistöä. Tämä edellyttää, että tekijän ja asianomistajan, ikäero on pieni.⁶

Seksuaalirikoslain kokonaisuudistusta verrata myös Ruotsin sekä Saksan seksuaalirikoslain uudistuksiin ottamalla huomioon näytöllinen aspekti näiden maiden uudistuksien myötä.

---

⁵ Hirvonen 2011, 21-22 & 25.

⁶ Tapanila 2023, 89-90.

Lyhyesti sivutaan myös muita maita, jotka myös ovat ottaneet lainsäädännössään käyttöön suostumusperusteisen mallin.

3 Keskeiset käsitteet

Ensin on tärkeä määritellä tässä opinnäytetyössä käytettävät keskeiset käsitteet, joita ovat vapaaehtoisuus ja suostumus, tahallisuus sekä sukupuoliyhteys. Jotta sukupuoliyhteys on raiskaus, täytyy teon olla tahallinen ja tapahtua niin, että suostumusta ei ole eli vapaaehtoisuus on puuttunut. Sukupuoliyhteydelle on asetettu laissa määritelmä, jonka tulee täyttyä, jotta teko voidaan tuomita raiskauksena.⁷

3.1 Vapaaehtoisuus, suostumus ja niiden puuttuminen

Uusi olennainen tunnusmerkki raiskausrikoksissa seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen jälkeen on vapaaehtoisuuden puuttuminen.⁸ Rikoslain 20:1 mukaan henkilö on tuomittava raiskauksesta, mikäli hän on sukupuoliyhteydessä henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti. Osallistuminen ei ole vapaaehtoista, jos henkilö ei ole sanallisesti, käyttäytymisellä taikka millään muulla tavalla ilmaissut suostumustaan, henkilö on pakotettu sukupuoliyhteyteen käyttämällä väkivaltaa tai sillä uhaten tai henkilö ei ole pystynyt muodostamaan tai ilmaisemaan suostumustaan esimerkiksi sairauden, päihtymistilan, tajunnantilan tai tilanteen äkillisyyden takia.

Vapaaehtoisuus määritellään seuraavasti: kyse on vapaaehtoisuudesta, kun henkilö osallistuu toimintaan omasta valinnasta, joka on tehty riittävällä kyvyllä ja jonka tekemiseen on ollut täysi vapaus. Tunnusmerkistö raiskausrikoksissa on rakennettu negaation kautta eli vapaaehtoisuuden ilmenemismuotoja ei käsitellä tai selitetä. Vapaaehtoisuudelle ja sen ilmaisemiselle ei siis säädetä tiettyjä muotovaatimuksia. Raiskausrikoksen tunnusmerkistössä puhutaan ainoastaan vapaaehtoisuuden puuttumisesta. Hallituksen esityksessä eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi katsotaan, että olisi mahdotonta määrittää tarkkaan, miten vapaaehtoisuus tulee ilmaista, sillä tällöin puututtaisiin henkilön seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen. Jokaisella kuuluu olla vapaus ilmaista vapaaehtoisuuttaan ja omaa seksuaalista kanssakäymistä haluamallaan tavalla. Vapaaehtoisuuden voi siis ilmaista, millä tahansa haluamallaan tavalla.⁹

---

⁷ Tapanila 2023, 13-14.

⁸ HE 13/2022 vp, 53.

⁹ HE 13/2022 vp, 53-54 & 97.

Tiettyjä edellytyksiä vapaaehtoisuuden ilmaisulle on kuitenkin asetettu. Vapaaehtoisuuden tulee olla pääteltävissä objektiivisesti havaittavissa olevista seikoista. Vapaaehtoisuuden ei tarvitse olla sanoin ilmaistavaa, vaan se voidaan ilmaista myös teoin. Vapaaehtoisuuden täytyy kuitenkin käydä ilmi jotenkin ulkopuoliselle havaittavissa olevista seikoista. Tämä kattaa kaikki ne tavat, joilla vapaaehtoisuutta voidaan ilmaista. Vapaaehtoisuutta ei kuitenkaan voida päätellä stereotyyppisistä yleistyksistä, kuten esimerkiksi paljastavasta vaatetuksesta tai flirttailusta. Mikäli vapaaehtoisuutta ei ole ilmaistu tarkoittaa tämä, että vapaaehtoisuutta ei ole. Passiivisuus katsotaan vapaaehtoisuuden puuttumiseksi.¹⁰

Tilanteissa, joissa uhri ei ole pystynyt ilmaisemaan vapaaehtoisuutta jostain syystä, katsotaan, että vapaaehtoisuus on puuttunut ja teko on näin ollen raiskaus.¹¹ Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi pelkotila, uhri esimerkiksi pelkää seurauksia, mikäli kieltäytyy tai ei suostu seksuaaliseen kanssakäymiseen. Lisäksi vammaisuus tai sairaus voivat estää uhria ilmaisemasta, että tämä ei ole suostuvainen seksuaaliseen kanssakäymiseen.¹² Vahva humalutila voi myös aiheuttaa samanlaisen tilanteen, jossa uhri ei kykene ilmaisemaan, että ei ole suostuvainen seksuaaliseen kanssakäymiseen.¹³

Tekijä voi väärinkäyttää valta-asemaansa suhteessa uhriin. Tekijällä voi olla mahdollista vaikuttaa uhrille tärkeään asiaan ja saada näin ollen uhrin suostumaan sukupuoliyhteyteen kanssaan.¹⁴ Uhri voi myös olla hyvin riippuvaisessa asemassa suhteessa tekijään. Tekijä pystyy esimerkiksi vaikuttamaan uhrille tärkeään asiaan. Tällaisessa tilanteessa katsotaan myös, että vapaaehtoisuus on puuttunut, vaikka suostumus näennäisesti olisikin annettu.¹⁵

On ilmiselvää, että mikäli tekijä on uhannut uhria väkivallalla ja näin saanut uhrilta suostumuksen, ei kyse silloin ole vapaaehtoisuudesta, vaikka suostumus on tällöin näennäisesti annettu. Jälkimmäinen tilanne olisi raiskaus, myös vanhan lainsäädännön puitteissa.¹⁶

Vapaaehtoisuutta on punnittu kahden eri mallin väliltä, jotka ovat ”ei tarkoittaa ei” ja ”kyllä tarkoittaa kyllä”. Seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksessa valittiin ”kyllä tarkoittaa kyllä”-malli. Tämä tarkoittaa sitä, että suostumus täytyy tuoda ilmi ja mikäli näin ei ole tehty, ei henkilö tällöin ole osallistunut vapaaehtoisesti. ”Ei tarkoittaa ei” -mallissa puolestaan tarkoittaa, että vapaaehtoisuuden puuttuminen täytyy tuoda esiin sanallisesti tai muutoin ilmi

---

¹⁰ HE 13/2022 vp, 97.

¹¹ Tapanila 2023, 16-21.

¹² HE 13/2022 vp, 54.

¹³ Tapanila 2023, 16-21.

¹⁴ Tapanila 2023, 16-21.

¹⁵ HE 13/2022 vp, 55.

¹⁶ Tapanila 2023, 16-21.

käyvällä tavalla. Suomi valitsi tässä asiassa saman linjauksen, kuin Ruotsi omassa seksuaalirikoslain uudistuksessaan.¹⁷

3.2 Tahallisuus

Rikoslaisissa lähtökohtana on, että mikäli teosta voidaan rangaista tuottamuksellisena, on se mainittu lainkohdassa erikseen. Tahallisuutta ei näin ollen ole tarpeen mainita lainkohdassa erikseen, eikä näin monenkaan rikoslain pykälän kohdalla ole tehty. Tahallisuus on käsitteenä laaja. Se sisältää juridisen määritelmän lisäksi myös yhteiskunnallisen moraalisen näkemyksen, eli ajatuksen siitä, että yhteiskunnassa ihmisen tulee välttää vahingoittamista toista ihmistä. Tahallisuuteen liittyy tietoinen valinta loukata toisen ihmisen suojattuja oikeuksia. Tahallisuuden kohteena on tapahtuma, jossa toteutuvat tietyn rangaistavaksi säädetyn asian tunnusmerkit. Tahallisuus kattaa, koko rangaistavaksi säädettyä tapahtuman sekä sen aiheuttamat seuraukset.¹⁸

Tahallisuudesta säädetään rikoslain 3:6. Sen mukaan teko on tahallinen, mikäli tekijä on aiheuttanut tunnusmerkistön mukaisen seurauksen tarkoituksella tai pitänyt seurauksen syntymistä varmana tai varsin todennäköisenä. Tahallisuus tulee kysymykseen myös silloin, kun tekijä on pitänyt seurausta toimintaansa varmasti liittyvänä, vaikka se ei olekaan ollut hänen toimintansa varsinainen päämäärä.

Tahallisuus on syyksiluettavuuden raskain muoto. Tahallisuuden arvioinnissa on kolme eri tasoa, jotka ovat tarkoitustahallisuus, varmuustahallisuus sekä todennäköisyystahallisuus.¹⁹ Ensimmäiseksi mainitussa on kyse siitä, että tekijä on tarkoittanut ja halunnut, että rikoksen tunnusmerkistön edellyttävät seikat toteutuvat.²⁰ Raiskausrikoksessa tämä tarkoittaa, että tekijällä on ollut tahtotila ja tarkoitus raiskata toinen. Se kuinka todennäköisenä tekijä on onnistumismahdollisuuksiaan pitänyt ei merkitse juurikaan, kun puhutaan tarkoitustahallisuudesta. Riittävää, on että tekijä ei pidä toteutumista täysin epätodennäköisenä vaan, että vähintäänkin seuraukset teolle ovat oletettavat.²¹

Varmuustahallisuudessa tekijä on päättänyt tehdä teon, jonka seuraukset hänen arvionsa mukaan varmuudella täyttävät rikoksen tunnusmerkistön tai, että hän käytöksellään aiheuttaa, myös oheisseurauksena rikoksen tunnusmerkistön täytyminen.²² Raiskausrikoksessa tästä esimerkkinä voi olla tilanne, jossa tekijä haluaa ilmaista halunsa seksuaaliseen kanssakäymiseen toisen kanssa ja tekee tämän koskettamalla tätä sukupuolielimen alueelta toisen

¹⁷ HE 13/2022 vp, 73.

¹⁸ Tapani 2019, 263-264.

¹⁹ HE 44/2002 vp, 16.

²⁰ Tapani 2019, 265-266.

²¹ HE 13/2022 vp, 73.

²² HE 44/2002 vp, 16; Tapani 2019, 273.

ollessa nukkumassa. Tekijällä ei välttämättä ole ollut selkeä tahtotila syyllistyä raiskausrikokseen, mutta hänen tekonsa on suurella varmuudella täyttänyt rikoksen tunnusmerkistön.

Todennäköisyystahallisuudessa puhutaan, siitä, kuinka todennäköisenä tekijä pitää rikoksen tunnusmerkistön täyttymistä. Tekijän on täytynyt pitää seurauksien syntymistä enemmän tai vähemmän todennäköisenä. Pelkkä seurauksien arvioiminen ei tarkoita tahallisuutta. Ajatus todennäköisyystahallisuudessa on, että tekijälle ei ole väliä johtaako hänen tekonsa rikosoikeudellisesti tuomittavaan lopputulokseen.²³

Kun arvioidaan, onko teko tuottamuksellinen vai tahallinen, arvioidaan sitä, kuinka todennäköisenä tekijän on täytynyt pitää rikoksen tunnusmerkistön täyttävien seikkojen olemassaoloa.²⁴ ”Tekijä toimii tahallisesti, jos hän pitää seurauksen syntymistä vakavasti otettavana mahdollisuutena. Hän on toimintaansa jatkamalla osoittanut hyväksyvänsä tunnusmerkistön toteutumisen. Teko on tahallinen, jos tekijä siihen ryhtyessään ajattelee seuraavasti: ”Olkoonpa, että tekoni johtaa mieltämäni oikeudenloukkaukseen, ryhdyn siihen kuitenkin.”” Mikäli tekijä on ajatellut, että rikoslaissa rangaistavaksi määrätty seuraus ja teko ei toteudu puhutaan tällöin tuottamuksesta.²⁵ Tahallisuudessa on kyse siitä, että tekijä ”on tietoinen kaikkien niiden olosuhteiden käsillä olosta, jota rikoksen tunnusmerkistön toteutuminen edellyttää.”²⁶ Yksinkertaisesti sanottuna, tekijällä on tieto siitä mitä tekee ja tahto tehdä se minkä tekee.²⁷

Raiskausrikos on rangaistava ainoastaan tahallisena. Koska tekijällä täytyy olla tieto rikoksen tunnusmerkistön täyttävistä seikoista, tarkoittaa tämä raiskausrikoksissa, että tekijän täytyy olla tietoinen siitä, että suostumusta ei ole ilmaistu tai että uhri on sellaisessa tilassa, että ei pysty ilmaisemaan suostumustaan tai että tilanne on uhrin kannalta sellainen, että tämän ilmaisemaa suostumusta ei välttämättä voida pitää tosiasiallisesti vapaaehtoisena.²⁸

Vaikka tahallisuuteen ei liity varsinaista selvittämisvelvollisuutta, on arvioitaessa otettava huomioon se, miten tekijä on pyrkinyt ottamaan selvää vapaaehtoisuudesta. Esimerkkinä tilanne, jossa asianomistaja käyttäytyy ristiriitaisesti: tämä voi sanoa kieltäytyä, mutta jatkaa silti seksuaalista kanssakäymistä. Tällaisessa tilanteessa tekijän tulisi ottaa selvää ja varmistua asianomistajan tahtotilasta. Mikäli tekijä laiminlyö tahtotilan selvittämisen siitä huolimatta, että siihen on objektiivisesti havaittavissa olevien seikkojen perusteella, olisi hyvä syy, voi kyseeseen tulla niin sanottu ”tarkoituksellinen tietämättömyys”.²⁹ Tekijä on tällaisessa

---

²³ HE 44/2002 vp, 16; Tapani 2019, 276-277.

²⁴ HE 13/2022 vp, 77.

²⁵ Tapani 2019, 276-277.

²⁶ HE 13/2022 vp, 76.

²⁷ Tapanila 2023, 22 & 27.

²⁸ Tapanila 2023, 22 & 27.

²⁹ Tapanila 2023, 28.

tilanteessa laiminlyönyt selonottovelvollisuuttaan eli niin sanotusti on tahtomaton ottamaan selvää merkityksellisistä asioista. Toinen esimerkki tästä tilanteesta voi olla se, että tekijä ei ole ottanut selvää asianomistajan iästä, silloin kun on syytä epäillä, että asianomistaja on alle 16-vuotias.³⁰

3.3 Sukupuoliyhteys

Rikoslain 20:23 säädetään sukupuoliyhteyden määritelmästä. Sukupuoliyhteys on sukuelimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa tunkeutumista tai toisen ottamista omaan kehoon. Myös sukuelinten tai peräaukon koskettelu suulla tai sukuelimillä, katsotaan sukupuoliyhteydeksi. Sukupuoliyhteyden määritelmä on uudistuksen myötä laajempi kuin, mitä sen yleiskielinen merkitys on.³¹ Sukupuoliyhteyden määritelmää laajennettiin aiemmasta määritelmästä, sillä siihen haluttiin sisällyttää sellaiset teot, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, että ne voidaan rinnastaa varsinaiseen sukupuoliyhteyteen.³²

Ollakseen sukupuoliyhteys teon edellytys on seksuaalinen pyrkimys ja motiivi. Mikäli seksuaalinen pyrkimys puuttuu, tulee arvioitavaksi, onko kyse raiskauksesta vai pahoinpitelystä. Harvoin kuitenkaan tulee ongelmaa seksuaalisen teon luonteen kanssa. Yleensä tämä on hyvin selvästi pääteltävissä ja vaihtoehtoista motiivia on hankala esittää. Ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua, milloin seksuaalinen teko on edennyt tunkeutumiseen asti ja milloin kyse on yrityksestä.³³

4 Todistelu ja näyttö

Todistelulla tarkoitetaan todisteiden esittämistä oikeudenkäynnissä. Asianomistaja ja syyttäjä esittävät asiassa päätodistelun.³⁴ Oikeudenkäynnissä syyttäjän on osoitettava, että rikos on tapahtunut ja siitä ei jää varteen otettavaa epäilyä. Näyttötaakka on syyttäjällä, eikä rikoksesta epäillyn ei tarvitse todistaa omaa syyttömyyttään, sillä Suomessa rikosoikeudenkäynnissä on syyttömyysolettama ja syyttäjän tehtävä on osoittaa syyllisyys.³⁵ Vastaaja voi oikeudenkäynnissä halutessaan esittää vastatodistelua. Vastaajalla ei kuitenkaan ole velvollisuus todistaa omaa syyttömyyttään tai lausua asiassa mitään.³⁶

---

³⁰ Tapanila 2023, 22.

³¹ LAVM 10/2022 vp, 14.

³² HE 13/2022 vp, 52-53.

³³ Tapanila 2023, 52 & 55.

³⁴ Ojala, 2022, 183 & 188.

³⁵ Tapanila 2023, 217.

³⁶ Ojala 2022, 188.

Todistuskeinoilla tarkoitetaan niitä seikkoja, joihin syyttäjä tai vastaajan puolustus haluavat vedota osoittaakseen tietyn asian olevan totta. Todistuskeinot voidaan jakaa reaalisiin todisteihin sekä henkilöllisiin todisteihin. Reaalisia todisteita ovat esimerkiksi kirjalliset todisteet, kuten lääkärintlausunnot. Henkilöllisiä todisteita puolestaan ovat asianomistajien, todistajien sekä asiantuntijoiden kuuleminen.³⁷ Jokaisella todistuskeinolla täytyy olla oma todistusteema eli, mihin kysymykseen todisteella halutaan antaa vastaus. Todistusteema voi olla, joko oikeustositseikka eli seikka, joka on tähdellinen asian ratkaisemisen kannalta, tai sillä voi olla välillistä merkitystä oikeustositseikan todeksi osoittamisen kannalta. Yhdessä todistuskeinot ja todistusteemat muodostavat todistusaineiston.³⁸

Seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen myötä ei lisätty uusia rikosryhmiä rikoslakiin. Ainoastaan vanhojen, jo olemassa olevien, rikosryhmien arviointitapaa muutettiin.³⁹ Tämä vaikuttaa siihen, millainen näyttö syyttäjän on esitettävä. Ennen syyttäjän on täytynyt osoittaa väkivallan käyttö tai sen uhka, pakottaminen tai asianomistajan avuton tila, nykyisellään täytyy osoittaa suostumuksen puuttuminen. Lisäksi syyttäjän on osoitettava, että teko on ollut tahallinen, eli tekijän on täytynyt olla tietoinen tai tämä on pitänyt todennäköisenä, että asianomistaja ei ole osallistunut seksuaaliseen kanssakäymiseen vapaaehtoisesti.⁴⁰

4.1 Asianomistajan kertomus

Koska seksuaalinen kanssakäyminen monesti tapahtuu tilanteissa, joissa ei ole todistajia, on asianomistajan kertomus näin ollen ratkaisevassa asemassa. Asianomistaja voi olla ainoa, joka tarkalleen tietää, mitä on tapahtunut. Mikäli asiassa on riidatonta, että rikoksesta epäilty on ollut samassa tilanteessa asianomistajan kanssa, tietää hän luonnollisesti myös mitä tilanteessa on tapahtunut. Rikoksesta epäillyn prosessiasema on kuitenkin eri, sillä rikoksesta epäillyllä ei ole totuudessa pysymisvelvoitetta. Asianomistajan on kaikessa kertomassaan pysyttävä totuudessa.⁴¹ Ongelma asianosaisten kuulustelukertomusten käyttämisessä todistusaineistona, on, että asianosaisten kertomuksiin liittyy aina epäluotettavuustekijä. Asianosaisilla on voi olla oma intressi kertoa asioista itselle edullisella tavalla.⁴²

Näyttö rakentuu siis isolta osin asianomistajan kertomuksen varaan. Uudistuksen myötä kuulustelun painopiste on siirtynyt siitä, mitä epäilty on tehnyt siihen, miten asianomistaja on toiminut ennen seksuaalista kanssakäymistä ja sen aikana ja olisiko tekijän tästä pitänyt pysyä päättämään, että vapaaehtoisuutta ei ole.⁴³

---

³⁷ Ojala 2022, 191.

³⁸ Ojala 2022, 186 & 189.

³⁹ HE 13/2022 vp, 66.

⁴⁰ HE 13/2022 vp, 53 & 76.

⁴¹ Tapanila 2023, 192-193.

⁴² Ojala 2022, 306.

⁴³ Sisä-Suomen poliisilaitos 2021, 4.

Asianomistajaa kuullaan ensimmäisen kerran esitutkinnan aikana esitutkintaviranomaisen toimesta, jolloin asianomistaja saa kertoa omin sanoin tapahtumista, minkä jälkeen esitutkintaviranomainen yleensä esittää kysymyksiä asianomistajalle. Myös avustajalla, mikäli asianomistaja tällaista käyttää, on lopuksi mahdollista esittää täydentäviä kysymyksiä asianomistajalle. Lopuksi asianomistaja saa tarkistaa kuulustelupöytäkirjan ja täydentää kertomustaan, mikäli kokee tarvetta. Koska syyttäjä tekee syyteharkinnan esitutkintapöytäkirjaan koottujen asioiden perusteella ja viittaa niihin oikeudenkäynnissä näyttääkseen rikoksen tapahtuneen, on hyvin suoritettu esitutkinta ensiarvoisen tärkeää. Kaikki lähtee laadukkaasta ja riittävällä tavalla resursoidusta esitutkinnasta.⁴⁴

Seuraavan kerran asianomistajaa kuullaan oikeudenkäynnissä. Oikeudenkäynnissä on käytössä vuorokuulustelumenettely, joka koostuu pää-, vasta- ja uudelleen kuulusteluista.⁴⁵ Pääkuulustelussa asianomistaja kertoo omin sanoin tapahtuneesta. Tässä kohtaa asianomistajalle ei esitetä johdattelevia kysymyksiä. Vastakuulustelussa, joka seuraa pääkuulustelua, asianomistajalle voidaan esittää johdattelevia kysymyksiä. Tässä kohtaa testataan asianomistajan kertomuksen luotettavuutta. Vastakuulustelu on joko destruktiivista tai konstruktivista. Lopuksi on vielä uudelleen kuulustelu, jolloin asianomistajalle on mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä ja poistaa mahdollisia epäselvyyksiä.⁴⁶

Oikeudenkäynnissä asianomistajan kuulemisessa verrataan asianomistajan kertomusta siihen, mitä tämä on esitutkinnassa kertonut. Tämän takia on tärkeää, että asianomistajan kuuleminen suoritetaan laadukkaasti heti esitutkinnassa. Näin vältytään tilanteelta, jossa asianomistajan kertomus on puutteellinen sen takia, että jotain asiaa ei ole huomattu kysyä.⁴⁷ Huonosti suoritettu tai puutteellinen kuulustelu vaikuttaa myös näytön laatuun oikeudenkäynnissä. Vahvaa näyttöä saadaan kuulustelusta, jossa asianomistaja pystyy kertomaan oikeudenkäynnissä yhtenevästi sen kanssa, mitä on esitutkinnassa kertonut sekä osaa vastata oikeudenkäynnissä esitettäviin täydentäviin kysymyksiin. Kyky vastata täydentäviin kysymyksiin on tärkeämpää kuin se että asianomistaja pystyy kertomaan paljon yksityiskohtia tai pystyy ulkoa kertomaan, mitä on esitutkinnassa sanonut, sillä kuka tahansa pystyy perehtymään tarkkaan esitutkintapöytäkirjasta löytyviin kuulustelupöytäkirjoihin.⁴⁸

Välillä voi olla, että asianomistaja ei ole esitutkinnassa halunnut kertoa tapahtuneesta tai on jopa vaiennut kokonaan. Tämä pelkästään ei tarkoita, etteikö rikos olisi tapahtunut tai että asiassa ei olisi perää ollenkaan. Asianomistaja voi kokea kertomisen vaikeana ja on tästä syystä vaiennut. Mikäli näin on, on syyttäjän hyvä yrittää tuoda tämä aspekti esiin ja vedota

---

⁴⁴ HE 13/2022 vp, 68.

⁴⁵ Tapanila 2023, 206.

⁴⁶ Tapanila 2023, 206-206 & 209.

⁴⁷ Tapanila 2023, 212.

⁴⁸ Tapanila 2023, 241.

siihen. Asianomistajan kertomus on kuitenkin keskeinen näyttö ja mikäli asianomistaja ei missään vaiheessa halua kertoa tapahtuneesta, jää näyttö heikoksi. Vaikeneminen heikentää myös asianomistajan kertomuksen luotettavuutta ja näin ollen syyttäjän näyttöä.⁴⁹

Mikäli asianomistajan kertomus muuttuu oleellisesti siitä, mitä tämä on esitutkinnassa kertonut tai se muuttuu oikeudenkäynnin aikana kuulemisten välissä, heikentää tämä asianomistajan kertomuksen näyttöarvoa. Jos asianomistajan kertomuksissa on ristiriitaisuuksia, niitä voidaan täydentää oikeudenkäynnissä ja syyttäjä voi esittää asianomistajalle kysymyksiä, joilla näitä ristiriitaisuuksia voidaan pyrkiä selvittämään. Myös vastaajan puolustus voi omalla kuulusteluvuorollaan kysyä ja pyrkiä selvittämään ristiriitaisuuksien syitä. Pienet ristiriitaisuudet eivät vielä horjuta näyttöä huomattavasti, varsinkin jos niille löytyy hyvä syy, mutta mikäli asianomistajan kertomus muuttuu olennaisesti, joudutaan pohtimaan, voidaanko asianomistajan kertomusta pitää luotettava. Tällöin syyttäjän on tarjottava jokin syy, sille miksi kertomus muuttuu ja mitkä ovat olleet asianomistajan motiivit kertomuksen muuttumiselle. Syyttäjä voi vedota esimerkiksi asianomistajan kokemaan häpeään, minkä vuoksi tämä ei ole esimerkiksi esitutkinnassa halunnut kertoa kaikkea.⁵⁰ Tämän takia asianomistajan kuulustelu vaatii kuulustelijalta erityistä hienotunteisuutta. Asianomistajat voivat helposti kokea, jotkin kysymykset loukkaavina ja siksi kuulustelijan on tärkeä kertoa, miksi joitain asioita joudutaan kysymään ja, että esitutkintaviranomaisen tarkoitus on näin ainoastaan selvittää mahdollisimman tarkasti, mitä on tapahtunut. Voi olla, että mikäli asianomistaja on kokenut kuulustelijan kysymykset loukkaavina tai tungettelevina eikä hänelle ole kerrottu syytä, miksi tiettyjä asioita on kysyttävä ei asianomistaja halua enää kertoa asiasta. Kuulustelijan kysymykset voivat myös saada asianomistajalle tunteen, että hänen kertomaansa ei uskota tai siihen suhtaudutaan epäilevästi, jolloin hänellä ei ole halukkuutta tehdä yhteistyötä esitutkintaviranomaisen kanssa.⁵¹

Esitutkinnassa kerrotun lisäksi oikeudessa kerrottua verrataan myös siihen, mitä muuta asianomistaja on tapahtuneesta kertonut muissa tilanteissa. Muita kertomuksia voivat olla esimerkiksi kertomus ystävälle tai lääkärille. Vaikka kertomuksen muuttumiselle esitetään syy, heikentää se silti aina asianomistajan kertomuksen luotettavuutta ja näin ollen näyttöarvoa. Toisaalta mikäli kertomus on yhtenäinen muiden eri asiayhteyksissä kerrottujen kertomusten kanssa, on syyttäjällä jo vahva näyttö olemassa.⁵²

---

⁴⁹ Tapanila 2023, 240.

⁵⁰ Tapanila 2023, 231.

⁵¹ Sisä-Suomen poliisilaitos 2022, 4.

⁵² Tapanila 2023, 242.

4.2 Vastaajan kertomus

Vastaajan kanta tekoon ja sen kuvaukseen tulee esiin esitutkinnessa. Vastaajan kanta ja tuomioistuimen näkemys siitä, kirjataan haastehakemukseen, jossa käsitellään asian riidattomia seikkoja. Mikäli vastaaja tunnustaa teon esitutkinnessa, on se yleensä iso osa syyttäjän näyttöä.⁵³ Tunnustus ei sido tuomioistuinta antamaan asiassa syyksi lukevaa tuomiota, mutta sillä on tässäkin asiassa iso merkitys. Vastaaja voi antaa asiassa myös kvalifioidun tunnustuksen eli tunnustaa osan asiasta, mutta kiistää osan syyttäjän esittämästä teonkuvauksesta. Asiasta, jossa syyttäjä ja vastaaja ovat yksimielisiä, ei tarvitse esittää näyttöä.⁵⁴

Vastaajalla ei ole velvollisuutta kertoa asiasta mitään ja mikäli tämä kertoo jotain, ei hänellä ole totuudessa pysymisvelvollisuutta.⁵⁵ Tämä johtuu siitä, että oikeudenkäymiskaaren (1734/4) 17:6:2 mukaan vastaajalla on itsekriminointisuoja, eikä hänen näin ollen tarvitse edesauttaa asian selvittämistä. Jos vastaaja asiasta jotain kertoo, sitä ei voida käyttää hänen vahingokseen, kun tuomiosituin, arvioi syyllisyyttä, mikäli tämä loukkaa oikeudenkäymiskaaren säännöstä itsekriminointi suojasta.⁵⁶

Vaikka vastaajalla ei olekaan velvollisuutta kertoa asiasta mitään, voi tilanne kuitenkin olla, että vastaajalle syntyy niin sanotusti selitystaakka eli vastaajan on annettava, jokin selitys tapahtuneelle. Tällainen tilanne tulee kysymykseen, kun asianomistaja on kertonut tapahtuneesta yhtenevästi ja muu näyttö tukee tätä kertomusta. Tässä tapauksessa näyttö on jo vahva. Syyttäjän näyttöä heikentääkseen vastaajan tulee antaa vaihtoehtoinen selitys tapahtuneelle.⁵⁷

Vastaajan kertomuksella voi myös olla ratkaiseva merkitys, mikäli syyttäjän esittämä näyttö on vähäinen. Tällaisessa tapauksessa vastaajan kertomus ei voi kuitenkaan olla ristiriidassa muun näytön kanssa.⁵⁸ Esimerkkinä tästä voisi olla tilanne, jossa vastaaja kertoo, että seksuaalista kanssakäymistä ei ole tapahtunut, mutta lääkärin tutkimuksissa on näytetty toteen, että vastaajan ja asianomistajan kohdalla on ollut seksuaalista kanssakäymistä. Epäluotettavalle kertomukselle vastaajan toimesta ei voida kuitenkaan antaa suurta näyttöarvoa syytteen hylkäämisen puolesta. Vaikka vastaajan kertomus heikentää tämän tarjoaman vaihtoehtoisen tapahtumakulun luotettavuutta, ei se myöskään lisää juurikaan syyttäjän näytön näyttöarvoa. Mikäli vastaaja kertoo, jotain asianomistajan toiminnasta, joka on hyvin epätavallista asianomistajalle, tulee tällaiseen kertomukseen suhtautua epäilevästi.⁵⁹

---

⁵³ Tapanila 2023, 196.

⁵⁴ Ojala 2022, 197-198.

⁵⁵ Tapanila 2023, 247.

⁵⁶ Ojala, 2022, 191.

⁵⁷ Tapanila 2023, 250.

⁵⁸ Tapanila 2023, 247.

⁵⁹ Tapanila 2023, 250.

4.3 Muu näyttö

Vaikka asianomistajan kertomus on iso osa syyttäjän esittämää näyttöä, ei se kuitenkaan yksistään riitä syyksi lukevaan tuomioon, vaan sen lisäksi tarvitaan muutakin välillistä näyttöä. Myöskään se, että asianomistajan kertomus on uskottavampi tai todennäköisempi, ei riitä yksinomaan siihen, että asiassa ei jäisi varteenotettavaa epäilyä. Seksuaalirikosoikeudenkäynnissä mahdollisuudet muiden todisteiden, kuin asianomistajan kuulemisen sekä mahdollisen vastaajan kuulemisen lisäksi ovat rajalliset. Koska näyttö rakentuu vahvasti asianomistajan kertomuksen ja sen luotettavuuden varaan, voi olla tarve todistelulle, joka ei varsinaisesti liity välittömästi syytteessä kuvattuihin tapahtumiin.⁶⁰

Todistajina voidaan kuulla asianomistajan ystäviä tai muita ihmisiä, jotka ovat olleet jomankumman seurassa ennen tapahtumia tai niiden jälkeen. Itse tapahtumalle harvoin on todistajia, sillä seksuaalinen kanssakäyminen tapahtuu yleensä ainoastaan asianomistajan ja vastaajan läsnä ollessa. Todistajina voidaan kuulla esimerkiksi asianomistajan kanssa tapahtumien jälkeen olleita henkilöitä, jotka voivat kertoa miten asianomistaja on käyttäytynyt tapahtuman jälkeen tai mitä asianomistaja on heille kertonut tapahtumasta. Tällaisella näytöllä voidaan pyrkiä osoittamaan tahdonvastaisuus. Syyttäjä voi käyttää todistelutarkoituksessa, myös erinäisiä lääkärinlausuntoja. Esimerkiksi, jos asianomistaja on hakeutunut terapiaan työstämään tapahtunutta, voidaan ammattihenkilöltä pyytää lausuntoa asianomistajan mielenterveyden tilasta. Yksistään se, että asianomistaja on hakeutunut ammattilaisen luokse käsittelemään asiaa, tarjoaa hyvää välillistä näyttöä syyttäjälle.⁶¹

Joskus osana näyttöä voidaan, kuulla asiantuntijoita. Asiantuntijoita kuullaan, kun kysymyksen tulevat vaativat kokemussäännöt ja se, kuinka niitä tulisi soveltaa kyseisessä asiassa. Asiantuntijan määritelmä on, että tämä omaa kyseisestä kokemussäännöstä sellaista tietoa ja ymmärrystä, jonka ei katsota kuuluvan yleissivistykseen. Tällaisen tiedon asiantuntijat ovat hankkineet, joko koulutuksella, kokemuksella tai molemmilla.⁶²

Mikäli riidan alaista on, onko sukupuoliyhteys tapahtunut, voidaan todisteina esittää myös lääkärin lausuntoja, jotka osoittavat, että vastaaja on ollut sukupuoliyhteydessä asianomistajan kanssa. Tämä ei kuitenkaan todista muuta kuin, että sukupuoliyhteys on tapahtunut. Lääkärin lausunnoilla voi olla merkitystä näyttönä myös silloin, jos tapauksessa on käytetty väkivaltaa ja asianomistaja on mennyt vammojensa takia lääkäriin. Tällaisesta lääkärin lausunnosta voidaan saada näyttöä, että vammat ovat syntyneet, kuten asianomista on kertonut.⁶³

---

⁶⁰ Tapanila 2023, 231.

⁶¹ Tapanila 2023, 195 & 196.

⁶² Ojala 2022, 305.

⁶³ Tapanila 2023, 191.

Joskus vastaaja tai tämän puolustus voivat haluta, että oikeus kuulisi todistajia, jotka kertoisivat heidän näkemyksiään siitä, että vastaaja ei olisi voinut syyllistyä rikokseen. Tällaisella luonnetodistelulla ei kuitenkaan ole merkitystä oikeudenkäynnissä.⁶⁴

4.4 Tuomioistuimen roolista näytön vastaanottajana

Tuomioistuimen rooli todisteiden vastaanottajana on passiivinen. Se ei rikosasioissa hanki todisteita vaan ainoastaan arvio esitettyä näyttöä. Tuomioistuin pystyy kuitenkin pyytämään tarvittaessa asiantuntijan lausunnon asiantuntijalta. Tällainen lausunto voi olla esimerkiksi psykologin lausunto.⁶⁵

Oikeudenkäynnissä on käytössä vapaa todistelu, mikä tarkoittaa, että asianosaiset saavat esittää haluamansa näytön.⁶⁶ Tuomioistuin voi tietyissä tapauksissa puuttua kuitenkin todisteluun ja esitettävään näyttöön. Sen tehtävä on pitää huolta, että esitetty näyttö on oleellista käsiteltävän asian kannalta ja, että todisteita ei esitetä tarpeettoman laajasti yhdestä aiheesta. Tuomioistuin arvioi todisteiden tarkoituksenmukaisuutta todisteelle ilmoitetun teeman perusteella. Teema ei itsessään kerro siitä pystytäänkö todisteella näyttämään juuri se, mitä sillä halutaan kertoa. Mikäli todisteelle ei pystytä kertomaan teemaa, tulee tuomioistuimen hylätä tällainen todiste.⁶⁷

5 Näytön arviointi

Tuomioistuimentehtävä on arvioida asiassa esitetty näyttö. Tämä tarkoittaa sitä, että tuomioistuimen on tehtävä päätös siitä, mitä on näytetty ja mitä ei. Raiskausrikoksissa riidan alaista on, onko seksuaalinen kanssakäyminen tapahtunut yhteisymmärryksessä, eli ovatko molemmat osapuolet osallistuneet seksuaaliseen kanssakäymiseen vapaaehtoisesti. Tuomioistuin siis arvioi onko tullut näytetyksi, että vapaaehtoisuus on puuttunut. Keskeisenä arvioinnin kohteena on myös tahallisuus eli olisiko vastaajan pitänyt pystyä päättämään, että asianomistaja ei ole osallistunut seksuaaliseen kanssakäymiseen vapaaehtoisesti.⁶⁸

Tuomioistuin arvioi näytön, soveltamalla vapaata todistusharkintaa. Vapaa todistusharkinta tarkoittaa, että tuomioistuin arvioi sille esitetyn näytön kokonaisvaltaisesti riippumatta siitä, kuka on minkäkin todisteen esittänyt. Vapaa todistusharkinta ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tuomioistuin voi mielivaltaisesti arvioida sille esitetyn näytön. Tuomioistuimen on

---

⁶⁴ Tapanila 2023, 195 & 196.

⁶⁵ Tapanila 2023, 194.

⁶⁶ Ojala 2022, 191.

⁶⁷ Tapanila 2023, 195 & 195.

⁶⁸ Tapanila 2023, 217, 252 & 311.

perusteltava ratkaisunsa perusteellisesti, jolloin ratkaisu on kontrolloitavissa. Tuomioistuimen päätöksen teossa keskeistä on tasapuolisuus, objektiivisuus sekä kriittisen arvioinnin kestävyys. Kaikki riidanalaiset asiat tulee perustella.⁶⁹ Prosessina päätöksen teko voidaan jakaa kahteen vaiheeseen, todisteiden näyttöarvon punnitsemiseen sekä lopuksi näytön riittävyyden arvioimiseen. Todisteiden näyttöarvon punnitsemisella tarkoitetaan tuomioistuimen arviointia siitä, onko yksittäinen todiste pystynyt osoittamaan sen, mitä sillä on haluttu osoittaa. Todisteiden riittävyydessä todistusaineistoa arvioidaan kokonaisuutena ja sen pohjalta tehdään päätös riittääkö se syyksi lukevaan tuomioon. Toisin sanoen jääkö asiassa varteenotettava epäilyä.⁷⁰

Arvioinnin yhtenä lähtökohtana tuomioistuin soveltaa alkuperäistodennäköisyyttä. Tämä tarkoittaa sitä, että jos tutkimusten tai kokemuksen perusteella voidaan sanoa tietyn asian olevan yleensä tietyllä tavalla, tällaisen asian todistamiseen tarvitaan vähemmän näyttöä. Taas mikäli esitetään asia, joka alkuperäistodennäköisyyden perusteella harvemmin on niin, tarvitaan tällaisen asian todistamiseen enemmän näyttöä. Esimerkkinä alkuperäistodennäköisyydestä voidaan antaa, että asianomistajan ja vastaajan ollessa parisuhteessa keskenään, voidaan olettaa vapaaehtoisuuden olevan seksuaalisessa kanssa käymisessä todennäköisempää kuin jos taas asianomistaja ja vastaaja ovat toisilleen ennestään täysin tuntemattomia. Esimerkiksi jos asianomistaja ja vastaaja ovat kohdanneet toisensa kadulla, voidaan alkuperäistodennäköisyydellä sanoa, että vapaaehtoisuus on epätavallista tällaisessa tilanteessa.⁷¹ Tuomioistuin soveltaa arvioinnissaan myös yleisiä kokemussääntöjä. Kokemussäännöillä tarkoitetaan yleisesti hyväksytyjä syy-seuraussuhteita.⁷²

Asianomistajan kertomus on keskeisessä osassa näytön arviointia. Arvioinnissa keskitytään siihen, kuinka luotettavana asianomistajan kertomusta voidaan pitää. Kuten edellä on käsitelty asianomistajan kertomuksen sisältöä, verrataan siihen, mitä muuta näyttöä asiassa on saatavilla. Tukeeko muu näyttö asianomistajan kertomusta vai horjuttaako se sitä.⁷³

Asianomistajan kertomuksesta hyvin pieni osa sisältää varsinaisen asian, jota arvioidaan eli tahdonvastaisuuden. Kertomuksessa tämä tarkoittaa sitä kohtaa, jossa asianomistaja sanoo, että ei ole ilmaissut vapaaehtoisuuttaan tai on jopa kieltänyt vastaaja ja tästä huolimatta vastaaja on ryhtynyt seksuaaliseen kanssakäymiseen asianomistajan kanssa. Tuomiosituin arvioi kertomuksessa sen realistisuutta ja johdonmukaisuutta. Mikäli kertomuksessa on ristiriitoja, tulee arviotavaksi, miksi näin on ja onko syy tarpeeksi uskottava vai jättääkö se silti varteenotettavan epäilyn. Mikäli tapahtumasta on aikaa voi ristiriitaisuuden takana olla

---

⁶⁹ Ojala 2022, 192; Tapanila 2023, 217.

⁷⁰ Ojala 2022, 322.

⁷¹ Tapania 2023, 219.

⁷² Ojala 2022, 323.

⁷³ Tapanila 2023, 218 & 239.

asianomistajan muisti tai virheelliset muistikuvat. Onko mahdollista, että asianomistaja on kertonut tiedostamattaan totuuden vastaisesti? Joskus tilanne voi olla, että läheinen on kannustanut asianomistajaa rikosilmoituksen tekoon ja ehkä omilla tulkinnoillaan myötävaikuttanut asianomistajan muistikuviin. Mikäli tapahtuneesta on aikaa, ovat asianomistajan muistikuvat voineet vääristyä ajansaatossa. Ristiriitaisten kertomusten takana voi olla myös väkivaltainen parisuhde ja asianomistaja ei ole uskaltanut tuoda asioita esille. Pitkäaikainen väkivalta voi parisuhteessa voi aiheuttaa asianomistajan osalta hyvin irrationaalista käytöstä.⁷⁴

5.1 Vaihtoehtoiset selitysmallit

Näytön arvioinnissa tulee ottaa huomioon vaihtoehtoiset selitysmallit. Tähän sovelletaan hypoteesimetodia, jolloin kaikkia esitettyjä todisteita tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena ja arvioidaan, miten ne tukevat erilaisia mahdollisia selityksiä. Lähtökohta on kuitenkin syyttömyysolettama ja mikäli todisteet tukevat useampaa eri vaihtoehtoista selitystä, ei syyllisyyttä ole tällöin pystytty todistamaan. Yhtenä selitysmallina on syyttäjän näkemys, eli että asianomistaja puhuu totta ja asiat ovat tapahtuneet syyttäjän syytteessä kuvailemalla tavalla. Mikäli vastaaja esittää asialle oman selityksen, on tämä vaihtoehtoinen selitysmalli. Vaihtoehtoisen selityksen ei tarvitse olla asianosaisten esittämä vaan tuomioistuin voi luoda tällaisen myös itse.⁷⁵

Jos, se mitä asianomistaja ilmoittaa ei olekaan totuus ja se mitä todellisuudessa on tapahtunut, niin mitä muita mahdollisia selityksiä voidaan todisteiden avulla tehdä? Jos vastaaja on täysin tuntematon asianomistajalle, syy kertoa totuuden vastaisesti voi olla häpeä. Asianomistaja voi esimerkiksi olla parisuhteessa ja sen takia on kertonut raiskauksesta, koska pelkää parisuhteensa päättymistä. On mahdollista, että mikäli vastaaja ja asianomistaja ovat toisilleen tuttuja, kyse voi olla pettymyksestä, että asianomistaja ei olekaan saanut tunteilleen vastakaikua. Myös kulttuuriset erot voivat olla syynä asianomistajan totuudenvastaiselle kertomukselle. Asianomistajalla on voinut olla käsitys, että hän ja vastaaja ovat parisuhteessa, sillä seksuaalista kanssakäymistä on, mutta vastaaja ei ole jakanut samaa näkemystä. Mikäli asianomistaja ja vastaaja ovat olleet parisuhteessa ja eron jälkeen asianomistaja tekee rikosilmoituksen tapahtuneesta raiskauksesta, voi motiivina olla tapahtunut ero. Aiemmin esiin tuotiin väkivaltainen suhde ja sen vaikutus asianomistajan irrationaaliseen käytökseen ja kyvyttömyyteen lähteä suhteesta. Häpeän takia asianomistaja ei välttämättä ole kertonut asioita ulkopuoliselle ja vasta eron tapahduttua, uskaltaa tulla asioiden kanssa esiin. Kuitenkin, mikäli asioista ei ole aiemmin kerrottu kenellekään on sulkea pois vaihtoehtoista selitystä siitä, että asiat on keksitty jälkikäteen eron takia.⁷⁶

⁷⁴ Tapanila 2023, 218, 241 & 251-252.

⁷⁵ Tapanila 2023, 251.

⁷⁶ Tapanila 2023, 251-253.

5.2 Korkeimman oikeuden ennakkopäätökset tukena näytön arvioinnissa

Näytön arvioinnissa käytetään korkeimman oikeuden ratkaisuja, jotka toimivat esimerkkeinä siitä, miten esitettyä näyttöä tulee arvioida ja millaisia johtopäätöksiä siitä voidaan tehdä. Korkeimman oikeuden ratkaisut toimivat ennakkotapauksina tuomioistuimille.⁷⁷

5.2.1 KKO 2013:96

KKO 2013:96 arvioidaan, onko henkilö X syylistynyt pakottamiseen seksuaaliseen tekoon. Riittämättömiä seikkoja ovat, että asianomistaja A on soittanut henkilölle X illalla ja pyytänyt tältä kyytiä kotiin myöhästyttyään linja-autosta. Henkilö X on tullut henkilön A luokse juodakseen kahvia. A on alkanut keittämään kahvia ja he ovat päätyneet sukupuoliyhdyntään. Sukupuoliyhdyntämisen aikana A on sanonut ”ei näin” ja ojentanut X:lle kondomin. Yhdyntämisen jälkeen he ovat juoneet kahvia ja X on antanut A:lle 20 euron setelin ja poistunut A:n luota.

A:n kertomuksen mukaan X on autossa laittanut käden A:n reidelle, mutta A ei ole tällöin pitänyt tätä erityisenä seikkana. Keittiössä kahvia keittäessään X on lähennellyt A:ta ja vaikka A on kieltänyt ja työntänyt X pois, on X jatkanut ja kosketellut häntä intiimeiltä alueilta. X on työntänyt A:n makuuhuoneeseen, vaikka A on estellyt. Makuuhuoneessa A kertoo lamaantuneensa ja pystynyt ainoastaan sanomaan ”ei näin”. X on riisunut A:n ja tullut tämän päälle hajareisin A:n maatessa sängyllä ja työntäen sukupuolielimensä A:n suuhun. A on sanonut pelkäävänsä, että saa sukupuolitaudin ja on ojentanut X:lle kondomin. Tämän jälkeen he ovat olleet sukupuoliyhteydessä. Lähtiessään X on sanonut englanniksi, vapaasti suomennettuna ”Minä autan sinua. Sinä autat minua. Tämä on meidän salaisuus.” ja antanut A:lle 20 euron setelin.

X:n kertomuksen mukaan A on soittanut X:lle ja pyytänyt tältä kyytiä. A on autossa kertonut talousongelmistaan ja pyytänyt 500 euroa vuokraan. A:n luokse päästyä A on ollut hyvin aloitteellinen ja sanonut haluavansa harrastaa seksiä. X kertoo olleen vastahakoinen aluksi, mutta suostuneen sitten. He ovat menneet makuuhuoneeseen, jossa A on sanonut ”ei näin” ja ojentanut X:lle kondomin. X on tulkinnut tämän tarkoittavan, että A:n asento on huono ja että tämä haluaa käyttää kondomia. Yhdyntämisen jälkeen A on ollut iloinen ja he ovat juoneet kahvia. A on pyytänyt X:ltä 20 euroa ruokaan, koska jääkaapissa ei ole mitään syötävää. X on antanut rahat ja lähtenyt. X on sanonut, että A on tullut käymään hänen omistamassaan ravintolassa ja sanoneen, että rahaa vastaan hän voi luopua syytöksistään. X on epäillyt, että kyseessä saattaisi olla myös hänen kilpailijansa, joka haluaa hänelle paha. A oli tällä hetkellä töissä kyseisellä kilpailijalla. Esitutkinnassa X on kertonut, että koska hänellä ei ole ollut

---

⁷⁷ Tapanila 2023, 220.

avustajaa tai tulkkia on hän sen takia sanonut, että ei ole ollut yhdynnässä A:n kanssa, koska on luullut, että häneltä kysytään, onko hän syyllistynyt raiskaukseen.

Muuna näyttönä on kuultu A:n ystävää B:tä, jolle A on seuraavana päivänä koulussa kertonut tapahtuneesta. B aloitteesta A on tämän kanssa mennyt poliisille ja lääkäriin. B on kertonut A:n muuttuneen tapahtuman jälkeen niin että tätä ei enää tunnistanut samaksi henkilöksi. B kertoi, että hän ei ollut tietoinen, että A:lla olisi talousvaikeuksia. Lisäksi kuultiin todistajana C:tä, psykiatriaan erikoistunutta sairaanhoitajaa, joka oli ollut hoitosuhteessa A:han tapahtumien jälkeen. A oli hakeutunut psykiatrista hoitoa. Keskusteluissa A:n kanssa oli puhuttu ainoastaan väkisinmakaamistapahtumasta eikä muita syitä A:n oireille tullut ilmi. C:n arvion mukaan A:n oireet sopivat seksuaalirikosuhritille tyyppillisiin oireisiin.

Korkein arvioi, että A:n kertomusta on pidettävä luotettavana ja muu näyttö tukee sitä. X:n kertomus sisältää seikkoja, joita on pidettävä epäluotettavina. A:n aloitteellisuuden on X:n kertomuksen perusteella ollut epätyypillisen korostettua samoin X:n kuvaama oma vastahakoisuus ensi alkuun. Vaikka A:n oireista ei voida suoraan päätellä seksuaalirikoksen uhriksi joutumista ovat ne alkaneet heti tapahtumien jälkeen. X:n esittämälle vaihtoehdoiselle selitykselle kiristyksestä tai kilpailijan yrityksestä tehdä pahaa ei ole esittänyt muita todisteita. X on myös valituksessaan korkeimpaan oikeuteen vedonnut, että vaikka asiat olisivat tapahtuneet A:n kuvaamalla tavalla ei teko ole ollut tahallinen, sillä X on kondomin antamisesta voinut päätellä, että A on vastustelun jälkeen muuttanut mielensä. Korkein oikeus katsoi, että tahallisuutta ei poista se, että sanallisten ja fyysisten kieltojen loppumisesta ei voida päätellä, että suostumus yhdyntään olisi annettu. Tahdon muuttuminen tulee ilmaista sanallisesti tai muuten selkeästi. Pelkän kondomin ojentaminen ei tässä tilanteessa ole riittävä ilmaisi tahdon muuttumisesta varsinkin, kun A on ennen tätä sanallisesti kieltänyt X ja X on myöntänyt tämän kuulleen.

Vaikka korkeimman oikeuden päätös on annettu vanhan seksuaalirikoslain aikaan, voidaan sieltä nostaa esiin selkeitä suuntaviivoja nykyisen lainsäädännön puitteissa tehtävään näytön arviointiin. Ratkaisussa voidaan nähdä, kuinka asianomistajan kertomuksen tueksi tarvitaan välillistä näyttöä, joka tukee kertomusta. Tuomioistuimien on arvioinut myös vastaajan esittämän vaihtoehdoisen selityksen, jolle ei ole antaa sitä tukevaa näyttöä. Kertomus on pitänyt sisällään epätyypillisiä seikkoja ja lisäksi sen uskottavuutta heikentää sen muuttuminen esitutkinnaa kerrotusta. Korkein oikeus toteaa, että vastaajan kertomusta täytyy arvioida sen perusteella, onko se sen verran todennäköinen, ettei sitä voida varmuudella sulkea pois. Asianomistajan kertomus puolestaan on ollut johdonmukainen ja pysynyt samana. Tahallisuudesta on todettu, että yksittäisestä teosta ei voida suostumusta päätellä ja että tahdon muuttuminen tulee olla selkeästi havaittavissa.

5.2.2 KKO 2022:50

KKO 2022:50 toimii hyvänä esimerkkinä tapauksesta, jossa korkein oikeus hylkäsi syytteen. Asianomistaja A:n mukaan tämä oli tavannut yöllä vastaaja B:n. A oli ollut järkyttynyt puolisolleen sattuneesta tapauksesta aiemmin päivällä ja oli juonut illalla humalahakuisesti. A oli poistunut ravintolasta ja itkenyt ulkona, kun B oli tullut kysymään mikä tällä oli. A oli vastannut, että B ei voi häntä auttaa, mutta, että hän etsii ravintolaa, joka olisi vielä auki. B oli sanonut, että tietää ravintolan ja he olivat jatkaneet matkaa yhdessä. B:n asunnon luona B oli pysähtynyt ja kertonut, että hänen kotonaan olisi viskiä. A ja B olivat menneet yhdessä B:n asuntoon, jossa he olivat juoneet alkoholia. A oli nukahtanut ja havahtunut siihen, että B oli tämän kanssa emätinyhdynnässä. A oli kertonut, että ei halua, mutta B oli jatkanut silti.

B:n mukaan A:n kertomus ei pidä paikkaansa. B:n mukaan he olivat tavanneet yöllä, ja A oli kysynyt tältä tulta. Kun B:llä ei ollut tulta, oli A pyytänyt, jos hän voisi ladata sähkökupakaansa. Tässä tarkoituksessa he olivat menneet B:n luokse, jossa A oli alkanut kehua B:n ulkonäköä. A oli avannut B:n housujen vyön ja riisunut omat vaatteensa. B ja A olivat olleet yhdynnässä, jonka jälkeen A oli sanonut, että ei tämän näin pitänyt mennä ja halunnut poistua nopeasti. B oli saattanut A:n kotiinsa ja halannut tätä ja lohduttanut tätä, että kaikki järjestyy hänen läheisensä kanssa.

A:n kertomuksen tueksi esitettiin lääkärinlausuntoja ja psykoterapeutin lausunto, joissa A oli puhunut tapahtuneesta. Lääkäri oli todennut hänellä posttraumaattisen stressireaktion. Psykoterapeutin mukaan posttraumaattiset stressioireet olivat A:lla ilmeiset. Lääkärin lausunnoissa ilmeni, että A:ta oli hoidettu aiemmin psyykkisten ongelmien vuoksi psykiatrian poliklinikalla. Hän oli saanut sekamuotoisen ahdistus-masennustilan-, tunne-elämältään epävakaan persoonallisuuden- sekä ADHD-diagnoosin.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa sanotaan, että asianomistajan kertomus on ollut johdonmukainen ja muuttumaton. Huomionarvoista on kuitenkin se, että A on pystynyt kertomaan hyvin yksityiskohtaisesti ennen yhdyntää tapahtuvista asioista sekä sen jälkeen tapahtuneista asioista, mutta ei juurikaan yhdynnästä itsestään. B:n kuvaus A:n korostuneesta aloitteellisuudesta on epätyypillinen, mutta siitä ei voida tehdä päätelmiä A:n kertomuksen luotettavuudesta. A:n kertomuksen lisäksi näyttöä tukevaa näyttöä on vähän. Lääkärinlausunnoista ja niistä ilmi käyviä psyykkisiä oireita ei voida yhdistää yksiselitteisesti johtumaan seksuaalirikoksen uhriksi joutumisesta. Psyykkiselle oireilulle voi olla A:n tapauksessa monta muutakin syytä, joita ei pystytä poissulkemaan. Näin ollen B:n esittämästä vaihtoehtoisesta tapahtumien kulusta jää varteen otettava epäily ja syyte hylätään.

6 Uudistuksen ongelmat ja kehityskohteet

Seksuaalirikoslain kokonaisuudistus, muutti rikoslain 20:1 tunnusmerkistöä, joka kriminalisoi raiskauksen. Tunnusmerkistön muuttuminen ei välttämättä vaikuta juurikaan, siihen, miten raiskausrikokset tutkitaan, arvioidaan ja miten ne ratkaistaan.⁷⁸ Toki esitutkinnassa kuulustelujen fokus on siirtynyt siitä, mitä rikoksesta epäilty on tehnyt, siihen mitä asianomistaja on tehnyt tai jättänyt tekemättä eli onko vapaaehtoisuutta ilmaistu.⁷⁹

Suostumusta on käsitelty oikeuskäytännössä, jo ennen lakiuudistusta osana raiskausrikosten arviointia tuomioistuimissa. Tämä on osaltaan luonut epäyhtenäisyyttä tuomioistuinten ratkaisujen välille. Kun tarkastellaan itsemääräämisoikeutta seksuaalirikoslain historiassa, voidaan havaita, että se on jokaisella lain muutoskerralla koettu entistä suojeltavamaksi oikeudeksi.⁸⁰ Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut, raiskauksen olevan luonteeltaan rikos, joka loukkaa ihmisen itsemääräämisoikeutta ja ihmisoikeuksia.⁸¹ Rikoslain 20:1 on muuttunut tiheään tahtiin ja onkin mahdollista, että nytkin jäljelle jää sen verran kehitystyötä, että lakia on lyhyen aikavälin sisällä syytä muuttaa uudelleen.⁸²

6.1 Esiin tuodut ongelmat

Uudistuksen keskeinen ongelma liittyy raiskausrikoksissa esitettävään näyttöön ja todisteluun. Näyttö kiteytyy pitkälti asianomistajan kertomukseen ja sitä kautta kertomuksen luotettavuuden arviointiin.⁸³ Arvioinnin on katsottu painottuvan liikaa muutoksen myötä uhrin toimintaan ja käyttäytymiseen, jonka arvioiminen jälkikäteen on hankalaa. Arvioimisesta hankalan tekee, myös se, että seksuaalisen kanssakäymisen tilanteet ovat epämuodollisia, yksityisiä ja sisältävät epäselvää kommunikointia. Kyseiset tilanteet ovat myös kulttuurisidonnaisia.⁸⁴ Uudistus tulee kohtaamaan näytöllisiä ongelmia. Toisaalta osa näyttöongelmista on samoja, joita aiemmin laki kohtasi. Myös silloin ongelmana on ollut näytön vähäisyys ja sen painottuminen asianosaisten kertomuksiin.⁸⁵

Suostumuksen laaja käsite, jota ei ole ilmaisuvapauden perusteella pystytty rajaamaan tarkasti, tuottaa näytön kannalta haasteita. Millainen sanaton ja sanallinen viestintä voidaan katsoa suostumuksen ilmaisemiseksi? Millaisia erilaisia ilmaisuja voidaan pitää suostumuksen antamisena? Ihmiset myös suostuvan seksuaaliseen kanssakäymiseen, vaikka he ehkä

⁷⁸ Tapanila 2023, 312.

⁷⁹ Sisä-Suomen poliisilaitos 2022, 4.

⁸⁰ Leskinen 2022, 109.

⁸¹ PeVL 6/2014 vp, 5.

⁸² Leskinen 2022, 120.

⁸³ Tapanila 2023, 312.

⁸⁴ Oikeusministeriö 2021, 14.

⁸⁵ LaVM 10/2022 vp, 14.

todellisuudessa saattaisivat siitä mieluummin pidättäytyä. Tämä ei kuitenkaan itsessään tarkoita, että seksuaalinen kanssakäyminen ei olisi vapaaehtoista.⁸⁶ Ongelmallisia ovat myös tilanteet, jossa asianomistajaa on suostuteltu, taivuteltu tai painostettu seksuaaliseen kanssakäymiseen. Milloin tällainen toiminta ylittää rajan, että ei voida enää puhua vapaaehtoisuudesta, vaikka asianomistaja onkin näennäisesti suostunut? Vapaaehtoisuuden laaja määritelmä jättää liikaa tilaa tapauskohtaiselle arvioinnille, joka puolestaan voi johtaa epäyhtenäisiin ratkaisuihin.⁸⁷

Hyvänä uudistuksena pidetään sitä, että asianomistajan passiivisuus seksuaalisessa kanssakäymisessä katsotaan vapaaehtoisuuden puuttumiseksi. Siihen kuitenkin liittyy harmaita alueita, jotka tuottavat ongelmia niin näytön kuin sen arvioinnin kannalta. Vaikka passiivisuudesta ei voida tehdä päätelmää vapaaehtoisuudesta, on mahdollista, että passiivisuutta on edeltänyt vuorovaikutusta, josta vastaaja on päätelty, että suostumus seksuaaliseen kanssakäymiseen on ollut. Toisaalta asianomistajan teoista eikä aktiivisuudestakaan voida aina päätellä suostumusta. Tästä esimerkkinä voidaan antaa edellä mainittu näennäisesti annettu suostumus sekä KKO 2013:96 tapaus, jossa asianomistaja on ojentanut vastaajalle kondomin. Seksuaalisessa kanssakäymisessä on kyse inhimillisestä toiminnasta, jossa vääjäämättä liikutaan sallitun ja rangaistavan rajapinnassa.⁸⁸

Erityisen ongelmallisia ovat raiskausrikokset, joissa tekijällä valta-asema uhriin tai uhri on hyvin alisteisessa asemassa. Myös puolustuskyvyttömän raiskaukseen liittyy paljon hankalia näyttö- ja tahallisuuskysymyksiä.⁸⁹ Lakiuudistuksen ei katsota suojaavan kyllin hyvin moniulotteisilta vallankäytön tavoilta ja jättää edelleen tarpeen kriminalisoida paremmin haavoittuvassa asemassa olevan uhrin raiskauksen. Esimerkkinä käytetään pitkään jatkunutta lähisuhdeväkivaltaa, jossa uhrin kyky muodostaa ja ilmaista tahtoaan on heikentynyt.⁹⁰

Ongelmana on myös sukupuoliyhteyden laaja määritelmä, joka laajeni entisestään uudistuksen myötä. Sukupuoliyhteydellä on laajempi merkitys laissa, kun mikä sillä on kansakielisessä ilmauksessa.⁹¹ Näin ollen kysymykseen tulee myös kansalaisten tulkinta ja se millaisiin arvoihin halutaan sitoutua. Tämä vaatii myös yhteiskunnallisesti seksuaalikulttuurin muutosta.⁹²

---

⁸⁶ Etelä-Suomen syyttäjäalue 2021, 1-2.

⁸⁷ Oikeusministeriö 2021, 14-15.

⁸⁸ Sisä-Suomen poliisilaitos 2021, 3.

⁸⁹ Oikeusministeriö 2021, 14.

⁹⁰ Leskinen 2022, 115-116 & 120.

⁹¹ LaVM 10/2022 vp, 14.

⁹² Oikeusministeriö 2021, 14.

6.2 Jatkokehitys

Kuten aiemmin on selvitetty raiskauksesta, voidaan tuomita ainoastaan tahallisenä. Rikoslain 3:7 mukaan tekijän katsotaan menetelleen tuottamuksellisesti, mikäli tämä rikkoo ”rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta, vaikka hän olisi sitä kyennyt noudattamaan”. Raiskauksen rangaistavuus tuottamuksellisena tarkoittaisi sitä, että tekijä olisi rangaistusvastuussa, vaikka hän ei olekaan pitänyt kaikkia tunnusmerkistön seikkoja varmana tai varsin todennäköisenä. Tekijä ei siis ole pitänyt vapaaehtoisuuden puuttumista tai asianomistajan heikentyntä tajunnantilaa varmana taikka varsin todennäköisenä, mutta hänen olisi pitänyt olla näistä asioista selvillä.⁹³ Jatkossa tuottamuksellisen raiskauksen kriminalisoinnista tarvitaan lisäselvitystä. Seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen omaksumista oikeuskäytännössä tulee seurata ja pohtia sitten, tulisiko tuottamuksellinen raiskaus myös kriminalisoida.⁹⁴

Jatkokehitystä ajatellen voisi olla hyvä määrittää ne tilanteet, joissa tekijällä on vastuu varmistua vapaaehtoisuudesta sekä myös tarkemmin ne tilanteet, jolloin vapaaehtoisuutta ei ole. Jonkinlaiset sanalliset kriteerit silmällä pitäen juuri valta-asemaa ja suostuttelu näkökulmaa olisivat tarpeen.⁹⁵

Kehityskohtena ja jatkoa silmällä pitäen tietoverkkoon siirtyneet seksuaalirikokset tulisi ottaa paremmin huomioon lainsäädännössä. Tällä hetkellä raiskausrikos vaatii tunnusmerkistönsä puolesta toisen kehoon tunkeutumista tai toisen ottamista omaan kehoon. Lisäksi suulla sukupuolielimen tai peräaukon koskettelu katsotaan raiskaukseksi. Iso osa rikoksista siirtyy myös tietoverkkoon, myös seksuaalirikokset. Asianomistaja voidaan videokameran välityksellä pakottaa tekemään itselleen seksuaalisia tekoja. Jatkossa tarkasteluun olisi hyvä ottaa, olisiko tällaiset teot syytä katsoa myös raiskauksiksi.⁹⁶

Osa prosessuaalisista ongelmista ei ratkea pelkällä lainsäädännöllä vaan siihen tarvitaan asiantuntemuksen lisäämistä. Niin syyttäjälaitos kuin tuomioistuin tarvitsee seksuaalirikosasioissa ammatillista kehitystä ja enemmän erikoistumista. Monesti tuomarit hoitavat kaikkia rikosasioita, joka itsessään tuo haasteita seksuaalirikosten arviointiin. Seksuaalirikoksissa on omia erityispiirteitään.⁹⁷ Koulutuksella voidaan pyrkiä varmistamaan riittävä osaaminen niin syyttäjälaitoksella kuin tuomioistumissa.⁹⁸

---

⁹³ HE 13/2022 vp, 77.

⁹⁴ Oikeusministeriö 2021, 15 & 24.

⁹⁵ Oikeusministeriö 2021, 15 & 20.

⁹⁶ Etelä-Suomen syyttäjälaitos 2021, 4.

⁹⁷ Tapanila 2023, 312.

⁹⁸ LaVM 10/2022 vp, 18.

7 Vertailua muiden maiden seksuaalirikoslakeihin

Suomessa toteutettu seksuaalirikoslain kokonaisuudistus muistuttaa pitkälti sisällöltään Ruotsin toteuttamaa uudistusta. Ruotsissa lakiuudistus astui voimaan 1.7.2018 ja muutti raiskauksirikoksen kriminalisoinnin suostumusperusteiseksi. Ruotsi määrittelee raiskauksen seuraavasti ”raiskauksesta tuomitaan se, joka on sukupuoliyhteydessä tai tekee muun seksuaalisen teon, joka loukkauksen vakavuus huomioon ottaen on verrattavissa sukupuoliyhteyteen, sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu tekoon vapaaehtoisesti.”. Vapaaehtoisuus tulee ilmetä, jollain tavalla ja mikäli vapaaehtoisuus ei käy ilmi, niin osallistuminen ei tällöin lähtökohtaisesti ole ollut vapaaehtoista. Ruotsi on valinnut myös olla määrittämättä vapaaehtoisuutta tarkemmin samasta syystä, kuin miksi Suomi ei ole määrittänyt suostumuksen käsitettä. Ruotsi katsoi myös, että tällä rajoitettaisiin jokaisen oikeutta seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen. Ruotsin seksuaalirikoslain valmistelutöissä huomautetaan, että itse toiminnalla on vapaaehtoisuuden arvioinnissa merkitystä, ei asenteella. Henkilö voi osallistua seksuaaliseen kanssakäymiseen vapaaehtoisesti, vaikka hänen asenteensa tätä toimintaa kohtaan olisikin kielteinen. Ruotsin valitsema malli on hyvin samankaltainen, kuin Suomen ja näin ollen voidaan sanoa, että esitettävän näytön kannalta niissä ei tule juurikaan isoja eroja.⁹⁹

Poikkeuksena kuitenkin esitettävään näyttöön ja lainsäädäntöön Suomen ja Ruotsin mallien välillä on, että Ruotsi on kriminalisoinut raiskauksen tuottamuksellisena, mikäli kyse on törkeästä huolimattomuudesta. Mikäli teko on olosuhteisiin nähden lievä ei tekijää pidetä teosta vastuussa. Tämä luo siis näyttöön ja arviointiin aspektin, jota Suomessa nykyisellä lainsäädännöllä ei ole.¹⁰⁰

Toiseksi vertailukohteeksi valikoitui Saksan seksuaalirikoslaki. Saksan uudistettu seksuaalirikoslaki astui voimaan 10.11.2016. Saksa on valinnut uudistukseensa kieltomallin eli ”ei tarkoittaa ei -mallin”. Kieltäytyminen täytyy olla havaittavissa sanallisesti tai jollain muulla tavalla, kuten vaikkapa käyttäytymisellä. Saksa on erikseen kuitenkin listannut tilanteita, joissa seksuaalisen teon katsotaan olevan raiskaus, vaikka kieltä ei ole ilmaistu. Näitä ovat tilanteet, jossa henkilö ei pysty muodostamaan tai ilmaisemaan kieltäytymistään, tekijä käyttää hyväksi tilannetta, jossa kieltäytymisellä uhrille saattaisi koitua haittaa tai tekijä uhkaa tällaisella haitalla tai mikäli tekijä käyttää hyväksi uhrin fyysisen tai henkisen tilan rajoittuneisuutta tai yllättävää hetkeä. Myös väkivaltaa käyttäen tai sillä uhkaamalla tehty teko on rangaistavaa. Näytöllisesti ajatellen Saksan valitsema malli poikkeaa Suomen mallista. Saksan mallissa on osoitettava, että uhri on kieltäytynyt tai tilanteessa on vallinnut edellä luetellut

⁹⁹ HE 13/2022 vp, 80-81.

¹⁰⁰ HE 13/2022 vp, 80.

tilanteet.¹⁰¹ Kieltomallin toteennäyttämisen katsotaan olevan helpompaa ja näin ollen Saksan valitsema malli ei ehkä kohtaakaan samanlaisia näytöllisiä haasteita, kuin Suomen malli.¹⁰²

Huomion arvoista on ottaa esiin vielä Englannin, Walesin ja Irlannin lainsäädäntö. Kaikki kolme ovat valinneet suostumusperusteisen mallin seksuaalirikoslakiinsa. Suostumus on annettu, kun henkilö myöntyy seksuaaliseen kanssakäymiseen vapaasta tahdosta ja henkilöllä on kyky tehdä tämä valinta. Suostumuksen katsotaan olevan hyvin samanlainen pääpiirteiltään, kuin Suomen uudistuksessa. Irlannin erikoispiirteenä näyttöä ja sen arviointia on nostettava esiin, että suostumusta ei määritetä ja on tuomioistuimen tehtävä ratkaista asia. Lisäksi syyte on hylättävä, mikäli tekijä on aidosti uskonut toisen osapuolen osallistumisen olevan suostumuksellista.¹⁰³

8 Johtopäätökset ja pohdintaa

Seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen tavoite oli jokaisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden sekä yksilön henkilökohtaisen koskemattomuuden parantaminen.¹⁰⁴ Uudistuksen myötä lainsäädäntö vastaa paremmin sitä, mitä yhteiskunnan moraalikäsitys ja oikeudentaju mieltää eli että ”seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaukset ovat rangaistavia tekoja sinällään, eivät vain pahoinpitelyn tai sen uhan yhteydessä”.¹⁰⁵ Seksuaalirikoslain kokonaisuudistus ei näin ajateltuna juurikaan muuta ihmisten ajatusmaailmaa asiassa vaan enemmänkin kuvastaa sitä. Tältä kannalta ajateltuna voidaan todeta, että uudistus on onnistunut.

Uudistus vaikutti siihen, millainen näyttö syyttäjän on esitettävä. Siinä, missä ennen syyttäjän oli näytettävä väkivallan käyttö tai sen uhka, uuden lainsäädännön myötä syyttäjän on osoitettava, että suostumusta ei ollut. Itse näytön sisältö ei ole kokenut isoja muutoksia.¹⁰⁶ Edelleen asianomistajan kertomus ja sen luotettavuuden arviointi ovat tärkeimmässä osassa, vain fokus asianomistajan kertomuksessa on muuttunut. Siinä missä vanhan lainsäädännön kannalta merkityksellistä on ollut tekijän toiminta eli mitä väkivaltaa on käytetty tai miten sillä on uhattu, nykyään sen sijaan keskeisintä on, olisiko asianomistajan toiminnasta pitänyt päätellä, että suostumusta ei ole annettu.¹⁰⁷

Koska uudistuksen tavoitteena on ollut seksuaalisen itsemääräämisoikeuden parantaminen, voidaan tämän valossa ajatella, että suostumuksen tarkka määrittely sotisi tätä

---

¹⁰¹ He 13/2022 vp. 87-88.

¹⁰² Oikeusministeriö 2021, 22.

¹⁰³ HE 13/2022 vp. 89-90.

¹⁰⁴ HE 13/2022 vp. 52.

¹⁰⁵ KAA 2/2019, 4.

¹⁰⁶ HE 13/2022 vp, 53 & 76.

¹⁰⁷ Sisä-Suomen poliisilaitos 2022, 4.

ajatusta vastaan, sillä tällöin lainsäätäjät puuttuisi yksilön vapautteen ilmaista itseään seksuaalisessa kanssakäymisessä.¹⁰⁸ Käytännössä tämä ratkaisu kuitenkin tuo mukanaan näytöllisiä ongelmia.¹⁰⁹ Kansalaisaloitteessa seksuaalirikoslain muuttamisesta suostumusperusteiseksi esitetään suostumuskriteeristön määrittämistä.¹¹⁰ Myös oikeusministeriö laatimassa lausuntotivistelmässä käy ilmi pohdintaa vapaaehtoisuuden ja suostumuksen jonkinlaisesta määrittämisestä.¹¹¹ Vaikka päätös olla määrittämättä suostumusta ja vapaaehtoisuutta lainsäätäjän toimesta on ymmärrettävä, jonkinlainen määrittäminen olisi todennäköisesti poistanut tai ainakin vähentänyt näytöllisiä ongelmia ja näin parantanut yksilöiden oikeusturvaa.

Suostumus laajana käsitteenä saattaa asianomistajan etenkin tietyissä tilanteissa edelleen heikkoon asemaan. Tällaisia tilanteita ovat vastaajan valta-asema suhteessa uhriin tai uhrin muuten alisteinen asema. Tällöin uhrin suostumus on voinut olla ainoastaan näennäisesti annettu.¹¹² Suostumuksen määrittelyllä lainsäätäjät olisi voinut jatkaa tilanteisiin, jossa näennäisesti annettua suostumusta ei voida oikeasti pitää sellaisena ja asettaa tiettyjä raameja sille, miltä tämä näyttää ja missä tilanteissa. Tällä keinolla olisi voitu poistaa edelleen syyttäjän kohtaamia näytöllisiä ongelmia. Nykyisellään syyttäjällä sekä oikeuslaitoksilla voi hyvin tulla vastaan tilanteita, joissa voidaan päätellä, että asianomistaja ei ole todellisuudessa antanut suostumustaan, mutta tämä näyttäminen on vaikea, ellei jopa mahdotonta.

Näytöllisiä ongelmia ei voida tarkastella kuitenkaan pelkästään asianomistajan näkökulmasta. Myös rikoksesta epäillyn oikeusturva täytyy tulla huomioiduksi. Kun ajatellaan rikoksesta epäillyn näkökulmasta näytöllisiä haasteita, kieltomallin toteen näyttäminen olisi ollut helpompaa.¹¹³ Toisaalta hyvänä asiana on pidetty, että mikäli uhri on passiivinen, katsotaan kyseessä olevan raiskaus.¹¹⁴ Kun otetaan huomioon lakiuudistuksen tavoitteet, on tämä ratkaisu linjassa niiden kanssa, vaikkakin näytöllisesti helpompaa rikoksesta epäillyn kannalta olisi ollut kieltomallin valinta. Jatkokehityksenä otettiin esiin raiskauksen kriminalisointi tuottamuksellisenä, parantamaan entisestään asianomistajan asemaa vaikkakin tästä tarvitaan lisäselvitystä.¹¹⁵ Lisäselvityksessä tulee huomioida myös rikoksesta epäillyn oikeusturva, sillä tuomitsemiskynnys ei saa madaltua liikaa. Edellä on esitelty jo valmiiksi näytöllisiä haasteita, joita lakiuudistus kohtaa. Näin ollen on paikallaan pohtia, toisiko raiskauksen kriminalisointi tuottamuksellisenä näytöllisiä haasteita vain lisää. Raiskaus on kuitenkin Ruotsissa kriminalisoitu

---

¹⁰⁸ HE 13/2022 vp, 53-54 & 97.

¹⁰⁹ LavM 10/2022 vp, 9.

¹¹⁰ KAA 2/2019 vp, 4.

¹¹¹ Oikeusministeriö 2021, 2021, 20-21.

¹¹² Leskinen 2022, 115 & 120.

¹¹³ Oikeusministeriö 2012, 22.

¹¹⁴ Oikeusministeriö 2021, 14.

¹¹⁵ Oikeusministeriö 2021, 15 & 20.

tuottamuksellisena, mikäli kyse on törkeästä huolimattomuudesta, joten tästä olisi hyvä saada lisää selvitystä myös Suomen lainsäädäntöä ajatellen.¹¹⁶

Määrittämättömyys korostaa myös tapauskohtaista arviointia ja tulkinnan varaisuutta.¹¹⁷ On mahdollista, että kaksi eri syyttäjää arvioisivat samaa esitutkimateriaalin näyttöä jo syyteharkinnassa eri tavalla ja samoin kaksi eri tuomaria voivat arvioida oikeudenkäynnissä esitetyn näytön eri tavalla. Tässäkin asianosaisten oikeusturva voi vaarantua, sillä syytteen nostaminen taikka oikeudenpäättös ei saisi olla riippuvainen ihmisistä ja vaan lain asettamista raameista. Toisaalta voidaan kysyä, voiko inhimillistä aspektia ikinä täysin poissulkea.

Lopuksi voidaan todeta, että raiskausrikoksissa on kyse hyvin hankalasti arvioitavasta ja näytöllisesti haastavasta rikoksesta. Seksuaalinen kanssakäyminen on luonnollinen osa ihmisen toimintaa ja arkipäiväinen asia. Jokainen toimii tällä saralla hieman eri tavalla ja jokaisella kuuluu olla oikeus toimia ja ilmaista itseään tavalla, jonka kokee omaksi. Edellä on tuotu esiin näkökulmia ja pohdintaa suostumuksen tarkemmasta määrittelystä näytöllisten ongelmien ratkaisijana. Vaikka suostumusta määritettäisiin, ihmiset ilmaisisivat tästä huolimatta itseään seksuaalisissa suhteissa valitsemallaan tavalla. Määrittäminen voisi pahimmillaan jättää osan raiskauksista kriminalisoinnin ulkopuolelle. Suomen perustuslaissa (731/1999) 2:12 säädetään sananvapaudesta. ”Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.”. Oikeus ilmaista itseään kuuluu yksilön perusoikeuksiin.

Ruotsissa Brottsförebyggande rådet eli Brå arvioi hallituksen pyynnöstä suostumusperäiseen malliin siirtymisen vaikutuksia. Brån mukaan raiskausrikoksissa syytepäätökset ja tuomiot ovat lisääntyneet. Yksi syy tällä on, että osa tapauksista pystyttiin tuomitsemaan raiskauksena uuden lainsäädännön vuoksi. Näyttö on koostunut asianomistajan kertomuksen lisäksi tekijän tunnustus, tekijä anteeksipyyntö, tallenne tapahtumasta, asianomistajan soitto hätäkeskukseen ja henkilötodistelu asianomistajan läheisiltä, joille asianomistaja oli kertonut raiskauksesta. Brå toteaa, että isossa osassa raiskausrikostapauksia tunnusmerkistön täyttyminen on ollut selvä. Brån mukaan tuottamuksellisessa raiskauksessa on ollut epäselvyyksiä. Brå on listannut seuraavat kysymykset raportissaan, jotka sen mukaan tarvitsevat lisäselvitystä: ”1) mitä voidaan katsoa päteväksi suostumukseksi; 2) milloin suostumuksen ilmaisua voidaan sivuuttaa oikeudellisessa arvioinnissa; ja 3) missä menee tuottamuksen ja tahallisuuden alarajan välinen rajanveto.”.¹¹⁸ Koska Suomen seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksessa valittiin malli, joka muistuttaa hyvin paljon Ruotsin mallia, antaa Brån raportti meillekin arvokasta tietoa. Vaikka lakiuudistus kohtaa näytöllisiä haasteita eivät nämä haasteet vaikuttaisi

¹¹⁶ HE 13/2022 vp, 80.

¹¹⁷ Oikeusministeriö 2021, 14-15.

¹¹⁸ HE 13/2022 vp. 81-82 mukaan Brå 2020, 27, 38 & 41.

kuitenkaan olevan niin isoja, että sen seurauksena näyttö jäisi säännönmukaisesti vajaaksi ja asiassa jäisi varteen otettava epäily.

Apua näytöllisiin haasteisiin voidaan saada, kun oikeuskäytäntö vakiintuu ja seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksesta saadaan enemmän ennakkopäätöksiä ja oikeuskäytäntöä. Tällöin suostumukseen ja vapaaehtoisuuteen liittyvät raamit saattavat hahmottua sen mukana ja välttämättä lisäsääntelylle ei ole tarvetta. Nyt kuitenkin eletään uuden äärellä ja näytön arvioinnin ja oikeuden päätöksen seuranta on tärkeää. Näin havainnoidaan kehitysmahdollisuudet sekä myös syyttäjien sekä tuomareiden koulutustarpeet. Oikeuskäytäntöä seuraamalla voidaan myös havaita tilanteen, joissa saatetaan tarvita lisää sääntelyä.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsingin yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta: Helsinki.

Jokela, A. 2015. Pääkäsittely, todistelu ja tuomio Oikeudenkäynti III. E-kirja 17.9.2024. Helsinki: Alma Talent.

Leskinen, M. 2022. Seksuaalinen itsemääräämisoikeus - Rikosoikeuden muutos ja feministisen oikeusfilosofian mahdollisuus. Turku: Turun yliopisto.

Ojala, T. 2022. Seksuaalirikokset. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Tapani, J. 2019. Luku 5 Tahallisuus. Teoksessa Tapani, J., Tolvanen, M. & Hyttinen, T. Rikosoikeuden yleinen osa: Vastuuoppi. E-kirja. Viitattu 6.10.2024. Helsinki: Alma Talent.

Tapanila, A. 2023. Seksuaalirikokset ja oikeudenkäynti. E-kirja. Viitattu 4.8.2024. Helsinki: Alma Talent.

Virallislähteet

HE 13/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 44/2002 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

KAA 2/2019 vp. Kansalaisaloite. Raiskauksen määritelmä suostumusperustaiseksi - Suostumus 2018.

LaVM 10/2022 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esitykseen seksuaalirikoksia koskevaksi lain säädännöksi HE 12/2022 vp.

PeVL 6/2024 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta HE 216/2023 vp.

Sisä-Suomen poliisilaitos 2021. Asiantuntijalausunto hallituksen esitykseen seksuaalirikoksia koskevaksi lain säädännöksi HE 12/2022 vp.

Syyttäjälaitos 2021. Asiantuntijalausunto hallituksen esitykseen seksuaalirikoksia koskevaksi lain säädännöksi HE 12/2022 vp.

Muut lähteet

Oikeusministeriö 2021. Seksuaalirikoslain kokonaisuudistus lausuntotiivistelmä. Helsinki.

Oikeuskäytäntö

Korkein oikeus: KKO 2022:50, 26.07.2022/1182.

Korkein oikeus: KKO 2013:96, 19.11.2013/2681.